

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi**

Łódź, dnia lipca 2011 r.

**Pan
Prof. dr hab. Franciszek Adamicki
Dyrektor Instytutu Ogrodnictwa
w Skierniewicach**

**LLO-4101-02-04/2011
P/11/159**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi skontrolowała Instytut Sadownictwa i Kwiaciarstwa im. Szczepana Pieniążka w Skierniewicach wchodzący z dniem 1 stycznia 2011 r. w skład Instytutu Ogrodnictwa z siedzibą w Skierniewicach, zwany dalej „Instytutem” lub „ISK” – w zakresie gospodarowania majątkiem w latach 2009–2010.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 27. czerwca 2011 r. - Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia gospodarowanie przez Instytut majątkiem w latach 2009–2010, przy czym podkreśla, iż ocena ta dotyczy wyłącznie korzystania z mienia Instytutu do prowadzenia jego podstawowej działalności statutowej oraz działalności gospodarczej i usługowej, których zakres i formy określono w statucie w oparciu o przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej².

Natomiast negatywnie NIK ocenia prowadzenie przez Instytut działalności gospodarczej polegającej na wynajmowaniu lub wdzierżawianiu pomieszczeń i lokali w należących do Instytutu budynkach. Działalność tą Instytut prowadził nielegalnie, ponieważ nie była ona przewidziana w statucie, co było niezgodne z postanowieniem art. 2

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Dz. U. z 2007 r., Nr 155, poz. 1095 ze zm.

ust. 4 ustawy z 25 lipca 1985r. o jednostkach badawczo– rozwojowych³, zwanej dalej „ustawą o jbr”.

1. W latach 2009–2010 przychody z ww. działalności gospodarczej wykazywały tendencję spadkową i wynosiły odpowiednio: 1.808,2 tys. zł (4% przychodów ogółem) i 1.520,7 tys. zł (3,1% przychodów ogółem), w tym z wynajmu pomieszczeń odpowiednio: 721,6 tys. zł i 444,9 tys. zł.

Stosownie do postanowień art. 2 ust. 5 ustawy o jbr oraz art. 2 ust. 4 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych⁴, zwanej dalej „ustawą o instytutach badawczych”, działalność gospodarcza była wyodrębniona (wydzielona) pod względem finansowym i rachunkowym z działalności podstawowej Instytutu. Prowadzenie działalności gospodarczej nie ograniczało wykonywania przez Instytut zadań badawczo– rozwojowych.

2. W ocenie NIK sytuacja ekonomiczno–finansowa Instytutu była niekorzystna. Wprowadzie Instytut wypracował za rok 2009 zysk w wysokości 939 tys. zł, lecz zasadniczy wpływ na dodatni wynik finansowy miało zbycie niefinansowych aktywów trwałych (zysk w kwocie 4.214,9 tys. zł), ale już za 2010 r. poniósł stratę w wysokości 1.286,1 tys. zł, mimo osiągnięcia dodatniego wyniku (zysk w wysokości 3.156,3 tys. zł) ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych w tym okresie. Przychody Instytutu wzrosły ogółem: z 44.515,9 tys. zł w 2009 r. do 49.170,2 tys. zł w 2010 r., tj. o 10,5%. W strukturze przychodów udział środków budżetowych (z części 28 i 32) wynosił w 2009 r. 47,5% (21.135 tys. zł) i 47,3% w 2010 r. (23.253,6 tys. zł). Zwiększyły się przychody z tytułu realizowanych przez Instytut projektów dofinansowanych środkami z Unii Europejskiej i grantów; z 6.753,5 tys. zł w 2009 r. do 9.993,8 tys. zł, tj. o 50%. W badanym okresie zmalały udziały przychodów z wykorzystania majątku na cele pozastatutowe z 15,6% (6.926,3 tys. zł) do 11,6% (5.722,7 tys. zł).

W latach 2009–2010 Instytut nie posiadał zobowiązań długoterminowych, nie korzystał również z kredytów ani pożyczek. Posiadane przez Instytut zobowiązania krótkoterminowe zmniejszyły się z 3.610,3 tys. zł w 2009 r. do 1.807,6 tys. zł w 2010 r., tj. o 50%. Największy udział w zobowiązaniach krótkoterminowych stanowiły zobowiązania z tytułu dostaw i usług, które wynosiły 1.427,1 tys. zł (39,5%) w 2009 r. i 1.111,7 tys. zł (61,5%) w 2010 r.

³ Dz. U. z 2008 r., Nr 159, poz. 993 ze zm,

⁴ Dz. U. Nr 96, poz. 118

3. Instytut nie terminowo regulował swoje zobowiązania, co skutkowało zapłaceniem odsetek za opóźnienia w płatnościach, w 2009 r. w wysokości 19,3 tys. zł i 57,1 tys. zł w 2010 r.

NIK negatywnie ocenia fakt zapłacenia odsetek, w tym w szczególności odsetki w 2010 r. w wysokości 8,5 tys. zł zapłacone Agencji Rynku Rolnego z tytułu opóźnienia w regulowaniu opłaty w wysokości 25% wartości sprzedanego prawa użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowych. Instytut na podstawie aktów notarialnych z 25 października 2005 r. oraz 25 czerwca i 9 grudnia 2009 r. sprzedał prawo użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowych położonych w Pabianicach, a opłatę w wysokości 25% wartości nieruchomości uiszczył Agencji Rynku Rolnego dopiero 30 grudnia 2010r., a nie w ciągu 14 dni od dnia zbycia prawa użytkowania wieczystego, do czego zobowiązywał art. 17 b ust. 5 ustawy z 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa⁵. Instytut na koniec każdego miesiąca w latach 2009-2010 posiadał na rachunku bankowym środki finansowe pozwalające na terminowe regulowanie zobowiązań

4. W badanym okresie Instytut posiadał należności długoterminowe z tytułu sprzedaży mieszkań, które na koniec 2009 i 2010 r. wynosiły odpowiednio: 8,1 tys. zł i 5,4 tys. zł. Stan należności krótkoterminowych wynosił: 3.183,3 tys. zł na koniec 2009 r. i 3.282,7 tys. zł na koniec 2010 r. Główne pozycje należności dotyczyły dostaw i usług, które stanowiły 83,8% (2.779,5 tys. zł) ogółu należności na koniec 2009 r. i 89% (2.922,4 tys. zł) ogółu należności na koniec 2010 r. Ponadto Instytut dokonywał odpisów aktualizujących należności, które na koniec 2009 r. wynosiły 3.107,9 tys. zł i na koniec 2010 r. – 1.848,7 tys. zł.

Kontrola 5 odpisów aktualizujących dotyczących należności z tytułu: sprzedaży mieszkania, czynszu za mieszkanie, sprzedaży gospodarstwa rolniczego, dzierżawy ośrodka wypoczynkowego oraz budynku Centralnego Ośrodka Doksztalcania Kadr Ogrodniczych (CODKO) – wg stanu na koniec 2009 r., na łączną kwotę 3.084,3 tys. zł wykazała, że odpisy te zostały dokonane na podstawie art. 35 b ust. 1 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości⁶, zwanej dalej „ustawą o rachunkowości”. Ponadto Instytut na podstawie poleceń księgowania z 31 grudnia 2010 r. zatwierdzonych przez ówczesnego Dyrektora Instytutu dokonał umorzenia należności, dla których utworzono odpis aktualizujący wobec 2 dłużników, tj. z tytułu czynszu za mieszkanie w wysokości

⁵ Dz. U. z 2007 r., Nr 231, poz. 1700 ze zm.

⁶ Dz. U z 2009 r., Nr 152, poz. 1223 ze zm.

12,5 tys. zł oraz dzierżawienia budynku CODKO w wysokości 1.184,9 tys. zł (odpis aktualizujący w wysokości – 1.286,7 tys. zł). Ówczesny Zastępca Dyrektora Instytutu ds. Organizacyjno-Prawnych i Gospodarczych działając na podstawie pełnomocnictwa Dyrektora Instytutu z dnia 30 września 2005 r. do zawarcia z SAMPI Sp. z o.o. z siedzibą w Skierniewicach ul. Reymonta 17 porozumienia w sprawie opłaty przez Spółkę zadłużenia wynikającego z dzierżawy i użytkowania budynku CODKO w Skierniewicach i zawarcia porozumienia w formie aktu notarialnego, podjął decyzję o umorzeniu kwoty zaległości Spółki SAMPI w wysokości 1.184,9 tys. zł bez powiadomienia o powyższym Rady Naukowej Instytutu, co zdaniem NIK było sprzeczne z postanowieniem art. 29 ust. 5 ustawy o instytutach badawczych, który stanowi, że: *„Rada naukowa jest uprawniona do zajmowania stanowiska we wszystkich sprawach dotyczących działalności instytutu”*. NIK negatywnie ocenia pod względem rzetelności i gospodarności działania Instytutu związane z dzierżawieniem budynku CODKO przez Spółkę SAMPI, w tym m.in.:

- zamieszczenie w § 6 ust. 4 umowy dzierżawy z 18 października 2005 r. podpisanej z ramienia Instytutu przez ówczesnego Z-cę Dyrektora Instytutu postanowień dotyczących opłat za media (woda, energia elektryczna, centralne ogrzewanie) na podstawie faktur wystawionych przez Instytut, pomimo, że Instytut wydzierżawił cały budynek i posiadał wiedzę o trudnościach płatniczych dzierżawcy (podpisane porozumienie na spłatę zadłużenia za lata 2002-2005). Zadłużenie SAMPI za lata 2008–2010 z tytułu opłat za media wynosiło 281,1 tys. zł;
- nierozwiązanie ww. umowy dzierżawy stosownie do postanowień § 7 ww. umowy dzierżawy, pomimo że dzierżawca nie regulował terminowo płatności z tytułu dzierżawy począwszy od marca 2007 r.;
- podjęcie czynności windykacyjnych (m.in. wysłanie wezwań do zapłaty, skierowanie w dniu 24 marca 2010 r. wniosku do Sądu Rejonowego w Skierniewicach o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu z dnia 17 października 2005 r., pomimo że dłużnik nie dokonywał terminowych spłat rat począwszy od lutego 2009 r. oraz wypowiedzenie przedmiotowego porozumienia i umowy dzierżawy) dopiero od lutego 2010 r., tj. po aresztowaniu Prezesa SAMPI.

NIK również negatywnie ocenia - pod względem rzetelności i gospodarności - dochodzenie należności od dłużnika Instytutu z tytułu zakupu mieszkania. Termin spłaty należności z tego tytułu w wysokości 3,1 tys. zł upłynął z dniem 30 czerwca 2005 r., a Instytut w latach 2005–2010 nie podjął żadnych czynności windykacyjnych zmierzających do wyegzekwowania tej zaległości. Jednocześnie NIK zauważa, że

podejmowanie czynności windykacyjnych nie zostało przypisane w zakresie obowiązków żadnemu pracownikowi Instytutu.

5. W badanym okresie Instytut dokonywał odpisów amortyzacyjnych od środków trwałych (ustalono na podstawie zakupu 9 środków trwałych – aparatury naukowo – badawczej) oraz wartości niematerialnych i prawnych (na podstawie 2 przykładów) stosując metodę liniową i stawki amortyzacyjne według „Klasyfikacji środków trwałych z rocznymi stawkami amortyzacyjnymi dla podatników podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych” oraz art. 31-33 ustawy o rachunkowości.
6. Instytut był właścicielem 0,5853 ha gruntu oraz posiadał w użytkowaniu wieczystym grunty Skarbu Państwa, na koniec lat 2009–2010 odpowiednio: 257,9888 ha i 253,2068 ha oraz właścicielem budynków, lokali, obiektów inżynieryjnych o powierzchni użytkowej 38.290,31 m² w 2009 r. i 41.906,41 m² w 2010 r. (m.in. wybudowano budynek chłodni dla potrzeb sadu ekologicznego w Nowym Dworze).

NIK pozytywnie ocenia gospodarowanie przez Instytut składnikami mienia trwałego w zakresie sprzedaży prawa użytkowania wieczystego nieruchomości rolnych. W latach 2009–2010 Instytut sprzedał prawo użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowych o łącznej powierzchni 8,5972 ha za ogólną kwotę 9.213,6 tys. zł oraz środki trwałe pozostałe po zlikwidowanym Pszczelnicznym Zakładzie Doświadczalnym Górna Niwa, wartości 106,5 tys. zł. Badanie sprzedaży prawa użytkowania wieczystego działek położonych w Puławach i w Brzeznej–Olszana o ogólnej pow. 8,4188 ha, tj. 97,9% sprzedanego prawa użytkowania wieczystego wykazało, że czynność ta została przeprowadzona stosownie do postanowień art. 13 a ustawy o jbr i art. 17 ustawy o instytutach badawczych oraz z zachowaniem postanowień rozporządzenia Rady Ministrów z 5 października 1993 r. w sprawie zasad organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych przez przedsiębiorstwa państwowe oraz warunków odstąpienia od przetargu⁷. W badanym okresie Instytut udostępniał również swoje mienie na podstawie umów najmu zbędnych pomieszczeń. Umowy zawarte w 2010 r. na wynajem pomieszczeń w budynku CODKO związane były z przejęciem z dniem 17 lutego 2010 r. przez Instytut ww. budynku od dzierżawcy Spółki SAMPI (dzierżawa od 1998 r.), a podmioty wynajmujące pomieszczenia miały wcześniejsze umowy zawierane z tą Spółką. Uwagi NIK dotyczyły:

- nieposiadania podpisanej umowy z firmą Scott Poland Sp. z o.o.;

⁷ Dz. U. Nr 97, poz. 443 ze zm.

- niezamieszczenia w umowach postanowień dotyczących waloryzacji czynszu z tytułu wynajmu pomieszczeń, pomimo że umowy te zawarto na czas nieokreślony.
7. W latach objętych kontrolą Instytut zwiększył wartość brutto posiadanej aparatury naukowo-badawczej z kwoty 16.945,9 tys. zł według stanu na koniec 2009 r. do 17.938,8 tys. zł według stanu na koniec 2010 r. W następstwie tego, poziom wyposażenia Instytutu w aparaturę badawczą wzrósł z 75% w 2009 r. do 80% w 2010 r. W badanym okresie Instytut przeprowadził 44 postępowania o udzielenie zamówienia publicznego o wartości powyżej 14 tys. euro na zakup aparatury naukowo-badawczej o łącznej wartości brutto 3.575,1 tys. zł. Badanie 6 postępowań przeprowadzonych w latach 2009 – 2010 o najwyższych wartościach dotyczących zakupu aparatury naukowo-badawczej o łącznej wartości 1.393,6 tys. zł (tj. 39% ogólnej wartości aparatury zakupionej w ww. postępowaniach) wykazało, że postępowania te zostały przeprowadzone zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁸.
 8. Kontrola w zakresie przeprowadzania w latach 2009–2010 okresowych kontroli stanu technicznego 10 obiektów budowlanych (z 78 będących w posiadaniu Instytutu) wykazała, że Instytut w 2009 r. nie przeprowadził okresowych rocznych kontroli stanu technicznego 7 obiektów budowlanych (Budynek Mechanizacji, Chłodnia Doświadczalna, Budynek Laboratoryjny ZOR, Budynek główny – pałacyk, Szklarnia, Zakład Biotechnologii i Przechowalnia – komora chłodnicza w Dąbrowicach), co stanowiło naruszenie postanowień art. 62 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁹, zwanej dalej „Prawem budowlanym”. Ponadto Instytut założył dla analizowanych 10 obiektów książki obiektów budowlanych, ale dla 7 ww. obiektów i dla kompleksu szklarniowego nie dokonywano w 2010 r. zapisów dotyczących przeprowadzonych badań i kontroli stanu technicznego, remontów i przebudowy, co stanowiło naruszenie postanowień art. 64 ust. 1 Prawa budowlanego. Naruszenie powyższych przepisów Prawa budowlanego wyczerpuje dyspozycję art. 93 pkt. 8 i 9 tej ustawy i stanowi wykroczenie zagrożone karą grzywny.
 9. W badanym okresie Instytut nie angażował środków finansowych i rzeczowych w tworzenie spółek i nie obejmował w nich udziałów/akcji. Instytut posiada udziały w łącznej wysokości 12.058,2 tys. zł, stanowiące wartość wniesionego majątku do przekształconych Zakładów Doświadczalnych Instytutu w Spółki z o.o.

⁸ Dz. U z 2007 r., Nr 223, poz. 1655 ze zm. I Dz. U. z 2010 r., Nr 113, poz. 759 ze zm.

⁹ Dz. U. z 2006 r., Nr 156, poz. 1118 ze zm.

10. Instytut rzetelnie sporządzał roczne sprawozdania PNT -01 o działalności badawczo-rozwojowej, bowiem zawarte w nich dane wynikały z ewidencji księgowej. Sprawozdanie za 2009 r. zostało przekazane 19 lutego 2010 r., tj. w terminie określonym przez Główny Urząd Statystyczny. Natomiast sprawozdanie za 2010 r. przekazano dopiero 16 marca 2011 r., pomimo że GUS określił termin przekazania do 18 lutego 2011 r. Zastępca głównego księgowego Instytutu, jako przyczynę nieterminowego przekazania powyższego sprawozdania podała fakt, że z dniem 1 stycznia 2011 r. Instytut przestał funkcjonować, jako samodzielna jednostka, a sprawozdanie to zostało sporządzone dopiero na dodatkową prośbę GUS.
11. Instytut rzetelnie opracowywał i w pełni wykonał plany rzeczowo finansowe na lata 2009–2010. Plan rzeczowo–finansowy na 2010 r. nie został zaopiniowany przez Radę Naukową, co stanowiło naruszenie postanowień art. 13 ust. 5 ustawy o jbr. Ówczesna Dyrektorka Instytutu wyjaśniła, że wynikało to z „(..) przeoczenia, które było spowodowane intensywnymi pracami, z udziałem m.in. Rady Naukowej związanymi z przygotowaniem Instytutów do połączenia. Były to prace tak intensywne i czasochłonne, że wszystkie inne tematy musiały zejść na dalszy plan. Przez wszystkie poprzednie lata plany finansowe zawsze były opiniowane przez Radę Naukową”.
12. Sprawozdania finansowe Instytutu za lata 2009–2010 sporządzone zostały terminowo i zgodnie z zasadami rachunkowości. Stosownie do postanowień art. 13 ust. 6 ustawy o jbr sprawozdanie za 2009 r. zostało zatwierdzone 23 czerwca 2010 r. przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Kierownik Instytutu Ogrodnictwa przekazał 12 maja 2011 r. sprawozdanie Instytutu za 2010 r. do zatwierdzenia przez ministra sprawującego nadzór. Nie przestrzegano jednak postanowień art. 24 ust. 2 pkt 5 ustawy o jbr, bowiem sprawozdanie finansowe za 2009 r. nie zostało zaopiniowane przez Radę Naukową, a sprawozdanie za 2010 r. będzie przedstawione dopiero na posiedzeniu Rady Naukowej w dniu 16 czerwca 2011 r., tj. po przekazaniu go do zatwierdzenia przez ministra nadzorującego Instytut.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- terminowe regulowanie zobowiązań;
- przestrzeganie postanowień przyjętych w umowach i porozumieniach;
- dokonywanie obowiązkowych kontroli okresowych posiadanych obiektów, w zakresie i terminach wynikających z przepisów Prawa budowlanego oraz dokonywanie w ksiązkach obiektów budowlanych zapisów dotyczących przeprowadzonych badań

i kontroli stanu technicznego, remontów i przebudowy w okresie użytkowania obiektów budowlanych;

- niedopuszczanie do przedawnienia należności i innych roszczeń instytutu oraz wszczynanie postępowań windykacyjnych niezwłocznie po upływie terminu płatności;
- przypisanie w zakresach obowiązków pracownikom Instytutu prowadzenie czynności windykacyjnych;
- zamieszczanie w umowach z tytułu najmu pomieszczeń zawartych na czas nieokreślony klauzuli o waloryzacji stawki czynszu;
- podjęcie działań zmierzających do uzyskania podpisanej umowy najmu pomieszczeń z firmą Scott Poland Sp. z o.o.;
- terminowe przekazywanie sprawozdań o działalności badawczo – rozwojowej do GUS;
- przedstawianie Radzie Naukowej do zaopiniowania planów rzeczowo – finansowych oraz sprawozdań finansowych.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje od Pana Dyrektora w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Łodzi umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.